

ערכם של הנטיעות בארץ ישראל

ב"ה

וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל...

ויקרא י"ט, כ"ג

1

וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וכו'...
נחמנו כלו ו' בינתם הארץ כ"ד
חומרים הכל משלן לארץ ישראל וכו' כי
לנטוע כל עץ מאכל לשבח הארץ. ג' לנכונ
שני ערלה:

אור החיים שם

3

י' והיה בר' סימון פתח: (הר"ם י"ח) 'אחרי ה' אלהיכם
תלכו. י' וכי אפשר לקשר נדמ להלך אמר הקדוש ברוך הוא, אותו שקתוב בו:
(הר"ם י"ח) 'ב'ם ב'ר'ק' ו'ש'ב'יל'ק' ב'מ'ים ר'ב'ים', ו'א'ת'ה אומ'ר: 'א'ח'ר'י ה' א'ל'ה'י'כ'ם
ת'לכו'!! (הר"ם י"ח) 'א'ב'ו ת'ד'ב'קו'ן', ו'כ'י א'פ'ש'ר ל'ק'ש'ר נ'ד'ם ל'ע'לו'ת ל'ש'מ'י'ם
ל'ת'ד'ב'ק ב'ש'ב'י'ת'ה, א'ו'ת'ו ש'ק'ת'וב ב'ו: (שם ד' כ"ג) 'כ'י ה' א'ל'ה'י'ך א'ש א'כ'ל'ה',
ו'כ'ת'יב: (דניאלו"ט) 'כ'ר'ס'ת'ה ש'כ'יב'ין ד'י נ'ר', ו'כ'ת'יב: (שם י"ג) 'נ'ר ד'י נ'ר נ'ד'
ו'נ'ס'ק מ'ן ק'ד'מ'ו'ת'י, ו'א'ת'ה אומ'ר: 'א'ב'ו ת'ד'ב'קו'ן!! א'ל'א מ'ת'ח'ל'ת ב'ר'י'ת'ו ש'ל
ע'ו'ל'ם ל'א ו'ת'ע'ס'ק ת'ק'ד'ו'ש ב'רו'ך ה'ו'א א'ל'א ב'מ'ש'ע ת'ח'ל'ה, ה'ק'ד'א ה'ו'א ד'כ'ת'יב:
(הר"ם י"ח) 'נ'ש'ע ה' א'ל'ה'י'ם ב'ן ב'ע'ד'ן, א'ף א'ת'ם כ'ש'נ'כ'ו'ס'ין ל'א'ר'ץ ל'א ת'ת'ע'ס'קו
א'ל'א ב'מ'ש'ע ת'ח'ל'ה, ה'ק'ד'א ה'ו'א ד'כ'ת'יב: 'כ'י ת'ב'או א'ל ה'א'ר'ץ ו'נ'ט'ע'ת'ם כ'ל ע'ץ
מ'א'כ'ל'.
ויקרא רבה כ"ה, ג

6

ומעשה בהגאון הצדיק רבי יצחק מאיר
מגור זצ"ל, האדמו"ר הראשון לבית גור,
בעל 'חידושי הר"ם', שנקלע בט"ו בשבט
לקוצק, כיבדו הרבי מקוצק שיגיד מענייני
דיומא, פתח הר"ם בסוגיא של ר"ה לאילנות
בחרפות ובקיאות עצומה, משטיים פנה
אליו רבי מגדלי מקוצק ואמר: יודע אתה
איצ"י מאיר, דרשה זאת שהשמעת מקומה
רק בחו"ל ולא באר"י, כי באר"י ר"ה
לאילנות לא בדרש אלא פשוטה כמשמעה,
שם (באר"י) אין ר"ה אומר דרשוני אלא
עשוני...

ספר אוצר החיים

7

"חשק נטיעת אילנות - שמחת היצירה בנטיעת עצי מאכל - נובע עפ"י
רוב מעולם החומר, החשק קשור לעולם החושים, כ"י טוב העץ למאכל וכי
תאוו הוא לעינים", והנטע מתכוון להנאתו הוא, לזכות בפירות העץ למאכל,
למלא תאוות האכילה בפירות העץ. ברם, כיוון שמעולה זו משכללת את העולם
ומצויאה אותו מחורבנו, הרי כשרשה של מעולה זו, יש קשר לכל הוש, השואף
לעולו ותיקונו, לכן נובע, "חשק" זה בכללו גם מ"חפץ הטבת הדורות הבאים".
ומנס בנטיעת עץ החורוב, שאת פירותיו ישא לאחר, "שבעים שנה", שהם
תקופת חיי האדם, מתגלה חפץ זה בטהרתו. שכן הנטיעה נעשית לא לשם
הנאה פרטית-אישית, אלא רק לשם, "הטבת הדורות", כתשובת הוקן לחונו המעגל.
לא במקרה מסמל עץ החורוב את ההסתפקות-במעט, ואת שלילת חיי
המותרות שבהנאת-הנוף, כי משעת נטיעתו היתה כאן נטיה אידיאלית. תיקון
העולם השלם יבוא, כשיתעלה האדם מ"חשק" פרטי ל"חפץ" כללי, לשאיפת
"הטבת הדורות", כשיתרומם ממנוה אנוכיות-פרטית הנובלת כעולס-התרונה,
לשאיפה כללית-מאוחדת, שכולה תיקון עליון.

הרב עוזי קלכהיים זצ"ל בביאור מגד ירחים

2 אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק לא

אם היתה נטיעה בתוך ירך ויאפרו לך הרי
לך המישיח. בוא ונטע (ר) את הנטיעה ו'אח"כ
צא והקבילו הו',

4

בחינת-הנטיעה בסניאל נחמנו כלו...
והיה בהתרגשות ניראח ברעדת-קודש, ולנו זינוו דמעות ופניו
כלסיד אש, ולא לקח את הספר. אך כידו טיפל בהנכי הארבה,
וכשנשאל על התרגשות זו, שהיא כמו שראונו בקבלת מלכות
שמים בקריאת-השם - אמר: הרי זו ההתרגשות בסניאל של
הקדוש-ברוך-הוא. להתעסק בכסף בארץ, כדברי הדל בפרש
רבה פרשת קדושים י'.

5

(ח) כי תבאו אל הארץ ונטעתם, אמר להם הקב"ה לישראל אע"פ
אזנה מליאה כל ש"ב, לא האמרו נשכ ולא נטע אלא... והדין
בנטיעות שנאמר ונטעתם כל עץ מאכל, כשם שנכנסתם ונטעתם נטיעות
שנטעו אחרים אף אתם היו נופעים לבניכם שלא יאמר אדם אני וכן כשה
שנים אני חי מה אני עומד מתינע לאחרים למחר אני מה, אמר שלמה (קצתה
ו') את הכל עשה יפה בעתו גם את העולם נתן בלבם העלם כתיב חסר וא"י
כ"י כן, אילולי שהקב"ה העלים מלבו של אדם את הטיה לא היה אדם
טובה ולא נוסע שהיה אומר למחר אני סת לסת אני עומד ומתינע לאחרים
לשיכר העלים הקב"ה מלכות של בני אדם את יום ויטתה שיהא אדם בונה
זכה ויהיה לן לא זכה לאחרים.

מדרש תנחומא

י"בכני השם יתברך לנטוע בבו ידו עצי פרי בסוכות ירושלים,
לקיים י"י תבואו אל הארץ ונטעתם, בסוד קץ המגולה י"י.

שבת

חשק נטיעת אילנות נובע מחפץ הטבת הדורות הבאים,
המובלט בתקפו כעץ החורוב.

פגנס הרב קוק לחודש שבת

8

'אליו במדבר סלה' מוטב ללון במדברות של ארץ ישראל
ולא ללון בקלטריות של הוצ'ה לארץ ואם האמר שלא
גה'ן אב'ר'הם ו'ש'מ'ח על דבור המקום ולמה לא יצא ש'ע'ד'ן
לא ה'ר'ש'ה א'כ'ל מ'ש'ה'ר'ש'ה (בראשית יב, ד) 'ו'נ'ל'ך א'ב'ר'הם
כ'א'ש'ר ד'ב'ר א'ל'ינו ה' ו'נ'ל'ך א'ת'ו לו'ט' א'מ'ר ר'ב'י לוי ב'ש'ע'ה
ש'ה'יה א'ב'ר'הם מ'ת'ל'ף ב'א'ר'ם ו'ב'א'ר'ם נ'ח'ו'ר ר'א'ה א'ו'ת'ן
א'ו'ק'ל'ים ו'ש'ו'ת'ים ו'פ'ו'ת'ז'ים א'מ'ר ה'ל'ו'אי לא י'ה'א לי ח'ל'ק
ב'א'ר'ץ ת'ז'את ו'כ'י'ו'ן ש'ה'ג'יע ל'ס'ל'מ'ה ש'ל צ'ו'ר ר'א'ה א'ו'ת'ן
ע'ס'ו'ק'ין כ'נ'כ'ו'ש ב'ש'ע'ת ה'נ'כ'ו'ש ב'ע'ד'ו'ר ב'ש'ע'ת ה'ע'ד'ו'ר א'מ'ר
ה'ל'ו'אי י'ה'א ח'ל'ק'י ב'א'ר'ץ ת'ז'את א'מ'ר לו ה'ק'ד'ו'ש ב'רו'ך ה'ו'א
(שם שם, ז) 'ל'נ'ר'ע'ף א'ת'ן א'ת ה'א'ר'ץ ת'ז'את'.

בראשית רבה ל"ט, ח

(כב) ויצחק בא כוכבא... כמו באכה סדומה (לעיל י"ט), ויצחק
9 באותו היום שבא העבר בא מבאכה של באר לחי ראי, שהרי
יצחק יושב בארץ הנגב ששם באר לחי ראי כרכתי על העין בדרך
שור (לעיל טז ז) וכת' ויסע משם אברהם ארצה הנגב וישב בין
5 קדש ובין שור (לעיל כ ט) ולפי שבא משם ביום ההוא ולא היה
יודע מה היו עושים פועלים שלו [ש]היו נוסעו-גנות ופרדסים.
(סג) (וילך) [ויצא] יצחק לשוח בשדה, כדכת' וכל שוח השרה
(לעיל ב ה), כלומר לטעת אילנות ולראות ענייני פועליו, ואו
כהיותו כשרה ראה גמלים באים והלך לקראתם לראות אם הם
גמלי אכיו שהולך העבד. רשב"ם בראשית כ"ד: ס"ב-ס"ג

ערוץ מאיר

יהדות באהבה בכל בית

ע"ש

אליעזר מאיר ליפשיץ הי"ד

10

קסח שטף נהר את זיתיו והמוכר זיתיו לעצים. ובו ביום
א 6 שטף הנהר וזיתיו ושחלו בתוך שדה חבירו ואמר הלה זיתיו אני נוטל אין שומעו זכו
בארץ ישראל א' נמשו וישוב הארץ באלא יעמדו במקומם ואם עקרונהו בהנשחה
[ג] נענין מלוואים חסדים על ידן [טו] ויהקרו הפירות בעל השדה עם בעל [הסוס] ג' כל [א] [ב]
שלשה שנים ולאתר שלשה שנים הכל לבעל השדה [ג] אלא שצריך ליתן לבעל הזיתים
דמי הזיתים [ג] כמו שהיו שיום מתחלה כששטפו הנהר [ד] וס' ואם לא נקראם בגושהו ד [א]
[ב] הכל לבעל הקרקע [ב] מידו [ה]"

שולחן ערוך, חושן משפט, סימן קס"ח

11

קסח א נמשו ישוב הארץ - הטעם כחכתי כפרישה נטוס לעמדו חכמי' על דעתו ולמדו סהראשון ודאי יטע אחרים צדהו כמו שנטעם מתחלה תש"כ
ז' סלא נטע מתחלה וזים בצדו וז' יג"ל סהראשון טוב לאיטע אחרים כמו ש' ע"ע מתחלה. ומיזה חס' גס עתה אחר שנטעלו
במוך שדהו או' צבל הקרקע אינו חפץ בען אין כופין אותו לקיימן במוך שדהו ולבלם לז' זיתיו וכ"כ העור והמחבר בסמוך - מאירת עינים על שולחן ערוך שם

13

כבר הראנו דעת חו"ל כי כשעה שאין קללת ה' רבוצה על ארצנו לחיות שפחה
או רבנו ית' שתתישב הארץ על ידו ישראל עמו, וכמו שאמר ה' ליצחק אבינו 'שכן
בארץ' ויורשו חו"ל במ"ד עשה שכונה בארץ, הו' זורע חיי נטע חיי נטיב', אע"פ
שהנשתיים הוישבות או לפי צרכם ועדין לא הגיעה השעה שיתגלה זרע אברהם, אבל
קול דרונה הקב"ה עליו ע"י שאנו רואים כמה סבות הוינצאות מהסככ ית' כי כך ברצונו
ית' שתתישב הארץ לאם לאם ע"י נדחי ישראל, והמה לב סלך הקו"ה ושרי לררשת
לעשה ועד ותברא לאסוף כסף לחסוך את אחינו עובדי אדם ובעל
ס' לא כה אשר כ' וסוריא", והועד הוה מתנהג ע"פ תקום ישירם ברעה השפעה
אות הוה כי כך עלה ברצון ה' לעשות ישוב ע"י ישראל בארצנו הקדושה. ועלינו להיער
ות רוח אהבה הארץ ולסלא אתר רצון ה' בכל אופן שיוצק לפנינו, אם בפעולה
ת, בעבודת האדמה או בורשת הטעשה או כמסחר, אם בפעולה רוחנית היינו
הרפתת מפדים מועלים לענין הנשגב, ואין לנו לחשוב משגבות כי ראוי היה הדבר הנודל
הוה באופנים אחרים כאשר מצויר ברעות בני האדם, כי על זה לקה טעה רבינו על
שאמר "הן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי לא נראה אלה ה'"

16

ממעי עצי פרי על אדמת קדש.
פירותיו תקנות דור דורים.
הנושא: נטיעת אילנות - כאתחלתא רבאלוה.

12

"... זברתי ימים מקדם משנת תרס"ה, שוכיתי בחסדי העליון יתבכר שמו
לעלות על אדמת הקודש ביפו. שיחרתי בראשונה את פני רבינו הר א"י ה
קוק זצ"ל, וקובלתי בסבר פנים יפות, כדרכו בקודש לכל אדם. שוחחני
בדברי-תורה. אחרי תפילת "מנחה גדולה", יצא רבנו, כדרכו בקודש, לשוח
בשדה, לצמצם מחשבותיו. ואני נלוויתי אליו. בדרך קטפתי איזה עשב או
פרח. הזדעקו רבנו, ואמר לי בנחת: "האמן תאמין לי שמימי נהרתי לבלתי
קטוף בלי תועלת עשב או פרח. שיכול לגדול או לצמות, כי אין לו עשב
מלמעלה שאין לו מזל מלמעלה האומר לו גדל! כל ציץ עשב אומר דבר,
כל אבן לוחשת איזה סוד. כל בריה אומרת שירה".

"הדברים שיצאו מלפ טהור וקדוש, נחקקו עמוק בליבי ומאו התחלת
להרגיש ביותר את מידת החמלה על כל דבר".
איש צדיק היה עמוד
74

14

דוברה לכסי' חן טעמתי מומי הפלאה ז"ל זהא דפליגי רבננ' ור'
יאמעאל ר"פ כינר מנרכין ומקסי הרצה עשו כרעננ' ולא עלתה
צידס אמר הוא ז"ל טענעו כרעננ' ולא רעננ' מונס דודאי מי טכוונחו לטס
ה' הצחן מתצטוחי וידע טעסומותיו גדולי יעלה צידו אלא הם טכו
כרעננ' דמיו לו ולא צעלס טוכויוסם ע"כ לא עלתה צידס ואמר הייט
דאמר' הכא אחרחו הכוסי היינו סלדיק החסונה צמענתי ככוסי החסונה
צצוה סוח כקר אך דוונס לטסי טרהלס לרומח עלמו לרעננ' ז' סקול
כי לא עלתה צידו ע"כ דברי סרכ דפסחית. מכלן וחילך טוקטני דברי
סלמידו הפעטו בכוזי כלעיד רבי יאמעאל כני לא אמר מקרל חקטת
דבך אלא צאי ורצו ישראל צדיינ טהענדה צקרקע טופס מטה מוסס
ייטוב חי' ולסוליא פיחהי הקודשי ועל ז' לרחה סהרה חקטת דבך
צונעו זורה גורן השערי' סלילס מוסס וכלו חאמר לא לחי
חפלין ופני טאכי טסק צחורה הי' לא יאמר לא חלקך דבי מפני
טקק חחורה חקטת חפיו טארי חאומי טיט צהס ייטוב העולס סכל
צכלל מלזה חלל כטטטו מנחר' צניה צין חיה' וכל טענה העולס
ייטוב מוסקי ענדהי ה' חורבן מודה רי' לרעננ' וע"כ חס קומנ' על ר'
סהרלי צונחנ' קוק קידושין מנח חכי כל חונכית טענעלס וחכי מלעיד
צני אלא חורה הייט צחיל וככל והייט דומדק רבא צלחמו סכוכי
חפי' חיס כדמה אלא כוכי מונס דהייט רעננ' חנריו חלמתיים ע"כ
חל לן והח' להו לצני צבל כער. לצני חי' סקול דענני ייטוב חי' ע"כ
יקרל. (חחרו הסוכר ע"י צחידושיו צוה לעיל ליח ע"כ):
חידושי החתם סופר, מסכת סוכה
דף ל"ו

17

וכתב עזר
וי'ט אומרים זנאכ' מפריז'
וגשבע טטובה ואין צאמרו וכו'.
מינה הלל קדושה סלדן סהטפעט
צ'ט מקדושה סלדן העליונה הי'
טספעט ג'ס פניווחיה שיונקים
מקדושה השכינה סהכנה צקני'
סלדן כי על טן הזחיר ואמר נמוך
פרשת מקסי (מנדני לה לו) יל'
טנחנה ח' סלדן אסר חמס יוטכס
צה אסר חני טוכן טוכה כי חני
ה' טוכן במוך בני ישראל ואמר
ח'ס טעמלו ח' סלדן נמכס
טחנולסה ג'ס פניווחיה סיונקים
ממנה וכבר נסחלקה השכינה מוקרב
סלדן אסר חני טוכן צחורה מנח
צנוך סלדן נסמלקה מנספ סחומלה
טטיינמחם חומה ונמנך מזה כי ג'ס
קן חכני מנלקן טכינוי ממוך בני
ישראל כי עד עתה סיכל ה' חכה
הי' סורה צקרכ' ממס ועמה נאג'ס פירוח סיונקים מוטוממו סלדן
נסמלקה השכינה כי טסהטומולה נמכס עם סכילת פירוח במוך בני
ישראל יולא כנגדה הקדושה מוקרב ישראל ועל כן יולא סחנו מכוניין
צככס וז' נסלל מנסיה וסענע טטונה כי סכילת פירוחיה חנו יטוניס

18

באר מגד ירחים לרב עוזי צפקהיים
אי ישראל נתונים לביות ולמשיח כל
הימים. מעמד הרומני מתמוטט. כאלו
אברים שלמים נגדעים מגוף האדמה - אבל
דווקא במקבה האפילה נרקס כבר אור
הגאולה, אורו של משיח למראית עין
מיחס וחטר חותלה. ולאמחו ס' צבר -
השרף עולה כבר באילנות! . ספר אוצר החיים - מועדים
לרב יעקב צוקרמן

עין אייה ברכות
חלק ב' דף ל"ה
עמוד 174